

Posudek diplomové práce *Výstavba tranzitního plynovodu v Československu očima pamětníků Lindy Bucharové*, Pracoviště orální historie – soudobé dějiny, Fakulta humanitních studií UK, 2015.

Linda Bucharová předkládá k obhajobě diplomovou práci, která přibližuje výstavbu jedné z významných a pro československé hospodářství i klíčových staveb, tranzitního plynovodu, a to v období let 1970 až 1993. Na první pohled by se mohlo zdát, že téma plynárenství je poněkud nudné, z historického hlediska méně zajímavé, plné technických informací a detailů, jakoby „bez života“. Opak je pravdou a diplomantka se to snaží prokázat. Nahlíží danou problematiku prostřednictvím osobních svědectví a vzpomínek těch, kteří se stavby osobně účastnili, a dává tak čtenářům a čtenářkám nahlédnout za pomyslnou oponu stavby. Ve vyprávěních jednotlivých pamětníků tak můžeme sledovat proces výstavby plynovodu, významné momenty stavby i každodenní problémy, případně některé kritické okamžiky. Čtenářsky zajímavá a přitažlivá je také reflexe podmínek života a práce v zahraničí, respektive v Sovětském svazu. Všech těchto témat se diplomantka určitým způsobem dotýká, ovšem velmi povrchně.

V práci chybí zasazení tématu do širšího rámce hospodářských dějin, alespoň v základních rysech, například na základě přehledové publikace Václava Průchy (Průcha, Václav a kol.: *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992. 2. díl: období 1945–1992*. Praha, Doplněk 2009.). Stejně tak chybí reflexe širšího politického kontextu období tzv. normalizace. Z textu diplomové práce se pak zdá, jako kdyby stavba byla jakýmsi „opuštěným ostrovem“, kde nešlo o nic jiného než o odbornost jednotlivců a stavbu samotnou. Takový pohled na výstavbu plynovodu je však velmi těžké přijmout, pokud si uvědomíme, že se jednalo o stavbu mimořádně významnou pro československé hospodářství, realizovanou ve spolupráci se Sovětským svazem. V této souvislosti je minimálně důležité položit si otázku, do jaké míry byli pracovníci/pracovnice pro stavbu vybíráni na základě odborné erudovanosti a do jaké míry na základě určité loajality a politické spolehlivosti.

Je možné (a na základě zkušeností z jiných projektů toto i předpokládám), že narátoři se danému tématu vyhýbali. Je však problematičtější, že se tomuto a dalším potenciálně „kontroverzním“ tématům vyhýbá diplomantka. Zdá se mi, že je to do velké míry zapříčiněno tím, že je v oblasti energetiky „insiderka“. Její reflexe této pozice je, alespoň tak, jak je zpracována v textu (s. 7), spíše nedostatečná. Diplomantka zmiňuje, že daná pozice pro ni představovala problém při snaze udržet si určitý odstup k narátorům i pramenům, ale že naopak byla výhodou při porozumění širším souvislostem tématu. Z textu práce se však zdá, že pozice insiderky v daném případě byla největší překážkou a hendikepem při psaní práce. Možná, že si to diplomantka uvědomila a snažila se problém překonat, nicméně tato snaha vyzněla naprázdno. S emocionální zátěží a snahou napsat vše tak, aby byli spokojeni vyučující na fakultě i narátoři, je pro ni pak velmi těžké, v podstatě nemožné, přistoupit k interpretaci rozhovorů a kriticky dané téma zpracovat.

Což je zároveň i největší nedostatek předkládané práce, zvláště s ohledem na skutečnost, že z osmnácti pamětníků, s nimiž diplomantka realizovala orálněhistorické rozhovory, jich přinejmenším deset pracovalo v řídicích funkcích (z textu na s. 11 není zřejmé, v jakých funkcích pracovali ostatní). V samotné práci (s. 54) je pak citován článek z časopisu

Transgas z roku 1996, kde se uvádí, že „[orgány KSČ] zasahovaly do přijímání nových pracovníků a jejich rozmístování prostřednictvím tzv. kádrového pořádku, přičemž byla zdůrazňována hlavně politická kritéria před morálními a odbornými hledisky, takže někdy bylo těžké nebo vůbec nemožné přijmout nebo jmenovat do funkce dobrého pracovníka, kterého podnik potřeboval.“ Na základě těchto citovaných částí práce (případně i dalších relevantních pasáží) prosím diplomantku, aby v rámci obhajoby interpretovala téma odbornost vs. loajalita.

Jestliže interpretace a kritický přístup jsou nejslabším místem předkládané práce, tak tím nejsilnějším jsou prameny, především tedy realizované rozhovory. Jak již bylo uvedeno, diplomantka realizovala osmnáct orálněhistorických rozhovorů, což je samo o sobě pro tento druh práce úctyhodné. V souboru je rozhovor s jednou ženou a se dvěma muži ze Slovenska, což hodnotu vzorku ještě zvyšuje. Soubor je pak jedinečný v tom, že narátoři byli vesměs pracovníci působící ve vedoucích funkcích.

Pokud jde o celkový dojem z práce, problematické jsou stylistické nedostatky (někdy i pravopisné chyby) a především zjednodušující pohled na některá témata či koncepty. Pro ilustraci s. 40, definice podniku zahraničního obchodu: „speciální subjekt komunistického hospodářského práva, který byl fakticky řízen Státní bezpečností a sloužil rovněž potřebám rozvědky“. Nevhodně zvolený zdroj informací (online Encyklopedie o právu) vedla k tomu, že je v definici opomenuta hlavní náplň činnosti podniku zahraničního obchodu, jeho postavení v rámci centrálně plánované ekonomiky a monopolu zahraničního obchodu. Diplomantka bohužel dostatečně nevyužila ani velké množství sekundárních pramenů (především dobový tisk a filmy). Jejich komparací s částmi rozhovorů mohla nahradit chybějící interpretace.

Práci hodnotím známkou 3.

Posudek vypracovala:

Lenka Krátká

30. 7. 2015